Чыла эллаcе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ленин—Сталин паша верч кучедалаш ямде лий!

Ямде лий

ВЛКСМ МАРОБКОМЫН ОРГАНЖЕ

Адрес: Йошкар-Ола, Совет пӧрт, „Ямде лий" редакций.

1939 ий 16 ноябрь № 53 (617)

Местный советлашке сайлаш ямды лалтмаште активне полшена

Калык шке кандидатше-шамычым выдвигатла

Шемер депутат-шамычын местный Советлашкышт сайлашлан эн виян ямдылалтме жапыш шуын улына. Калык местный Советлашке депутатлан шке кандидатше-шамычым выдвигатлаш тӱҥалын. Завод ден фабриклаште, колхоз ден МТС-лаште, школа ден учреждениялаште предвыборный погынымаш-шамыч кугу куанымаш дене эртат.

Местный Советлашке сайлымаштат, большевистский партий СССР Верховный Советыш да союзный республика ден автономный республикласе Верховный Советлашке сайлыме годсо семынак беспартийный-шамыч дене пеҥгыде блокым (союзым) ыштен толеш.

Коммунист ден беспартийный-шамычын кандидатышт общий выдвигатлалтыт.

Шкенан родинысе пашазе, колхозник да интеллигент-шамыч дене пырля мемнан Марийский республикысе шемер - шамычат шке кандидатыштым выдвигатлат. Теве Йошкар-Ола типографийысе пашазе ден служащий-шамыч Йошкар-Ола городской Совет депутатыш кандидатлан ВКП(б) Обком секретарь В. М. Кушнарев йолташым да типографийын стахановкажым комсомолка А. А. Борисова йолташым выдвигатленыт. Марийский АССР Наркомпросын пашаенже-шамыч городской Совет депутатыш кандидатлан Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель Т. И. Кавалеров йолташым выдвигатленыт. Йошкар-Ола район, Цибикнур ял совет „Йошкар тумер" колхоз член-шамыч шкеныштын предвыборный погынымашыштышт Йошкар-Ола районный Совет депутатыш кандидатлан В. В. Иванова йолташым выдвигатленыт. Иванова йолташ „Йошкар Энгер" колхозышто йытын звеноводкажылан кумышо ий пашам ышта.

Морко педучилищыште тунемше ден туныктышо-шамыч Морко районный Совет депутатыш кандидатлан РОНО инспектор З. М. Некрасова йолташым выдвигатлен. Тудо учительский пашам сайын ыштымыжлан „За трудовое отличие" медаль дене наградитлалтын. Шемер депутат-шамычын районный Советлашкышт депутатлан кандидат-шамычым выдвигатлымаш моло районлаштат кая. Партий ден правительствылан преданный, калыкын ӱшанымыжым сайын шуктен шогышым калык шке депутатшылан сайлаш кандидатым выдвигатла.

Мыланна, пионер ден тунемше-шамычлан, коммунист ден беспартийный блокын кандидат-шамычше верч голосоватлашлан агитаций пашам ышташ агитатор-шамычлан полшыман.

ВКП(б) Маробком секретарь **В. М. Кушнарев.**

Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель **Т. И. Кавалеров.**

КАВАЛЕРОВ ЙОЛТАШЫН СТАТЬЯЖЫМ ЛОНЧЫЛЕН УЛЫНА

Тений, 28 сентябрьыште, лекше „Ямде лий" газетеш Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель Т. И. Кавалеров йолташын „Коммунист ден комсомолец-шамычлан полшыза" вуймутан статьяже печатлалтын ыле.

Шукерте огыл мемнан школысо пионер-шамыч звеньевой сборышто тиде статьям сайын лончылен налыныт. Тидын деч вара пионер-шамыч колхозник-шамыч коклаште массово-умылтарымаш пашам ышташлан агитатор-шамычлан полшаш решитлышт.

Адак пионер-шамыч шке ачашт ден аваштлан местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым лудын умылтараш кӧнышт.

Кызыт Келдываев Илья „Лужала" колхоз-шамычлан местный Советлашке сайлыме нерген Положенийым умылтараш коштеш.

Мемнан ончылно але ятыр кугу паша-шамыч шогат. Ме ынде окружной ден участковый избирательный комиссий-шамычлан выбор нерген лозунгым возаш, комиссий шогымо пӧрт-шамычым сылнешташ полшышаш улына.

Пегышев Александр.

Шернур район, Мустай НСШ.

ОТЛИЧНО ДА САЙЫН ТУНЕМШАШ ВЕРЧ!

МИША ЧЫЛА ПРЕДМЕТ ДЕНАТ ОТЛИЧНЫМ НАЛЫН

Миша Роликов 10-шо классыште тунемеш. Тунемме ий тӱҥалме годымак тудо отличнын тунемаш мутым пуыш. Тунамак Шорников Генаш дене соревноватлаш тӱҥале, коктынат сай результат верч тыршаш пижыч.

Миша мутым чаплын шуктыш. Тудо 1-й четвертым чыла предмет денат отлично отметка дене пытарыш. Генашыжат сай результатым ончыктен, но тудо Миша деч шеҥгелнырак. Генаш Миша семынак отлично тунемаш тырша, тудым поктен шунеже.

Актуганов Миша.

Волжский район, Помар средний школа.

Ана йолташыж-шамычланат полша

Ягодарова Ана мемнан классыште отличница. Мӧҥгыж гыч уроклан эре сайын ямдылалт толеш, садлан „хорошо" ден „отлично" отметкым веле налеш. Ана почеш кодшо-шамычлан сай йолташ,—нунылан тудо эре полшен шога. Теве Галкина Таисалан ятыр полшыш. Таиса начар тунемеш ыле, ынде сайын тунемаш тӱҥалын. Садлан ме Анам йӧратена.

Петрова Анук.

Роҥго район, Роҥго средний школа, 3-шо „А" класс.

КЛАССНА ЭН ОНЧЫЛНО

Ме тунемаш тӱҥалме гычак отличный лекшаш верч кучедалаш тӱҥална. Соревнованийыш ушнымек, классный руководительын полшымыжо дене уроклан ямдылалташ да яра жапым кузе эртараш расписанийым ыштенна. Тиде расписанийым илышыш пурташ кажне тунемше кучедалыт. Кызыт классыштына 43 процент „отлично" отметке, 56 процент „хорошо" да 1 процент „посредственно" отметке уло. Кызыт мемнан класс школышто ончыл класслан шотлалтеш.

Вася Коротков.

Роҥго средний школа, 8-ше „А" класс.

Соревноватлаш йӧратена

Ме чыланат соревноватлаш йӧратена. Кажне класс-шамыч, звено ден звено, тунемше ден тунемше,—чыланат соревноватлена. Мемнан тӱҥ задачына—начар тунеммашым йӧршын пытараш, дисциплиным кӱшкӧ нӧлташ. Кок ийлан ик классеш кодшым пытараш—теве Руя-Сола НСШ дене соревноватлымаште мемнан задача-шамычна тыгае.

Учком председатель—

Козырев Миша.

Роҥго район, Кужмарий НСШ.

Отметкем чыла „отлично" лиеш

Тений мый кумышо классыште тунемам. Тунемаш тӱҥалмем годымак шке ӱмбакем отлично тунемашлан обязательствым налынам ыле. Тиде обязательствым шуктем. Кызыт мыйын 9 отлично да 2 хорошо отметкем улыт.

Романов Ольош.

Оршанка район, Пуял начальный школа.

Почеш кодмашым пытарена

Моло кружок-шамыч дене пырля ме шкенан классешна почеш кодшо-шамычлан полшымо кружокым организоватлышна. Кружокнам сайын тунемше Миловидов Валериан вуйлата. Тудо кажне эр еда почеш кодшо Евдокимовалан да молыланат полша.

Тыге ме почеш кодмашым пытарена.

Алендеев Николай.

Сотнур средний школа.

Молан мыйын ачам тунем кертын огыл?

Мыйын ачам ожно тунем кертын огыл, тудо изиж годсекак поянлан пӱжалт-пӱжалт пашам ыштен, но садак йорлын илен.

Тиде жап эртымылан коло кок ий эртыш. Ынде мемнан дене поян-эксплоататор тӱшка уке улыт. Ынде меат йорлын она иле.

Мый 7-ше классыште куанен тунемам, отметкем-шамыч отлично да сай веле улыт.

Фомин Николай.

Волжский район, Помар средний школа.

105

Первый Конный армийлан 20 ий

БУДЕННОВЕЦ-ШАМЫЧ

Платовский станица кожганен:

— Белый-шамыч!..

Шукерте огыл фронт гыч пöртылшö Семен Буденный, тудын Лукьян, Емельян да Денис изажешамыч да икмыняр рвезешамыч имне ӱмбак шинчын, станица гыч кудал каеныт.

Платовскийыште йöсö илыш тӱҥалын. Кажне йӱдым белогвардеец-шамыч ятыр орландарымек лу дене пöр ен ден ӱдрамаш-шамычым лӱйкаленыт.

Ик тыгай шучко йӱдым белый-шамыч 30 наре еҥым лӱяш луктыныт. Нунын коклаште Михаил Буденный—Семенын ачаже улмаш.

— Йошкар полк, колышт мыйын командым!—Ала-кöн йӱкшö шоктен. — Первый эскадронлан площадь ден главный уремым налаш. Кокымшылан—пурла фланг гыч ударым ышташ, кумышлан—шола могыр гыч каяш. Пулемет-шамыч—мыйын почеш... Атакыш!.. Арестоватлыме-шамыч конвойный-шамыч ӱмбак керылтыныт да нунын деч оружийыштым шупшын налыныт. „Полкышто" лу еҥ наре веле лийыныт.

Буденныйын вуйлатыме лӱддымö-шамыч Платовский станицым освободитлен, 300 еҥым колымаш деч утареныт да шуко сар ӱзгар - шамычым шупшын налыныт.

Тыге 1918 ийыште йошкар конник-шамычын пӱтынь тӱня палыме буденновец-шамычын армийышт шочын.

Сальский степь-шамычын станицылаштышт Буденный конник-шамычын революционный отрядше-шамычым поген.

Тиде отряд-шамыч дене эн первояк полк, вара бригада, дивизий, корпус ышталтыныт. Корпусым вуйлаташ партий ӱшанле ленинец-шамычым—Ворошилов ден Буденный йолташ-шамычым шогалтен.

Деникин генералын армийжым шалатымашым вуйлатыше Сталин йолташ Конный корпуслан эн ответственный задачым пуэден.

1919 ийын октябрьыште нуно Мамонтов да Шкуро белоказак-шамычын корпусыштым шалатен, Воронежым налыт. Кум арня гыч Буденныйын Конный корпусшо Касторной станций деран Деникинын кавалерийжым шалата. Буденновский дивизий-шамыч эре сеҥеныт.

Н. Сергеев.

Сталин йолташын Первый Конный армийыш толмыжо. 1919 ий декабрь.
Художник **Авиловын** сӱретше.

Игорь Всеволожский

СЕҤЫМАШ ВЕРЧ ГЕРОИЧЕСКИ КУЧЕДАЛМАШ

Царицын воктен Буденный кавалерийский дивизийым командоватлен. Тудо шуко гана сусырген. Ачаж ден изажым йомдарен. Нуно беженец-шамыч дене пырля имнешке почеш каеныт улмаш. Варажым тиф чер дене черланен коленыт. Ик гана белый кавалерист-шамыч ваштареш кредалме годым, ик белогвардеец Буденный ӱмбак лӱен, тудын киддшым сусыртен. Буденный шке имнешке-шамычшым умбаке наҥгаен. Тунамак тудын воктен снаряд пудештын. Буденныйын тудо кидше адак уэш сусырга. Шашке тудын кидше гыч мучышта. Но тудо тунамак ик боецын шашкыжым налешат, атакыш шикшалтын. Кредалмаш пытымек тудо сусыргымо верым шкеак пидын. А имнешке-шамыч шалашлаште малмек эрдене уэш атакыш каеныт. Тидеганат Буденныйын йолжым пуля сусырта. Тудо сусыргышо йолжо денак белогвардеец-шамычын налме станцийыш сеҥен пурмек, шуко пленный-шамычым да трофей-шамычым*) шупшын налеш. Царицын фронтышто активно кредалмыжлан Буденный йолташ боевой Красное Знамени орден дене наградитлалтын.

— „Тудо отважный...",—Буденный нерген Ленин ойлен.

„...Тудо эн йöсö да эн нелэ шучкылык жапым шкенжын кавалеристше-шамыч дене пырля пайла. Нуно тудын верч шкеныштым ужаш дене руаш пуаш ямде улыт. Тудо шкетынак пӱтынь эскадроным вашталта".

1919 ий 19 ноябрьыште Сталин йолташын инициативше почеш южный фронтысо революционный Военный Совет Первый Конный армийым ыштыме нерген решенийым луктын. 1919 ий 6 декабрьыште Сталин йолташ Конармийын действоватлыме районыш—Великий Михайлово селаш толын. Буденный йолташ шарнен тыге ойла:

„Сталин, Ворошилов да Щаденко мыйын илыме пачерысе кресаньык пöртеш шогалыныт. Тиде пöртешак южный фронтысо Революционный Совет ден Первый Конный армийын об'единенный заседанийышт лийын. Тиде тыглай заседаний огыл, а полевой обстановкысо штаб ыле. Погынышо-шамыч кушто лий тушто: кö тубареткыште, кö шондык ӱмбалне, кудыжо теҥгылыште шинченыт. А Сталин йолташ трубкаже дене комнат мучко Ворошилов дене вашлиеден к о ш т ы н. Ворошиловат мöҥгеш уэш коштын. Варажым чыланат ӱстел деке чумыргеныт. Ӱстембалне шарен пыштыме карта киен. Великий Михайловко селаште лийше заседанийыште, кузерак мый шарнем, Сталин йолташ тыге ойлен:

„Мемнан задачына тыште улеш, кузеглнат противникын фронтшым кок ужашлан кӱрлаш. Украиныште улшо Деникинын частьше-шамычлан Северный Кавказыш каяш эркым пуаш ок кӱл. Тыште сеҥымашын залогшо. Тиде задачым ме Первый Конный армий ӱмбак пыштена. Тушманым кок ужашлан кӱрлмек, ме Азовский море деке миен шуына. Тунам Конный армийым Украиныш але Северный Кавказыш колташ кӱлмым раш ужына".

Сталин йолташын воодушевлятлыме йошкар имнешке-шамыч Деникиным кырен шалатеныт. Январь тылзыште конный армий Ростов—на Дону воктен лийын да белогвардеец-шамычын налме олашке бой дене туге писын пурен каев, эсогыл белый-шамыч ушымат налын кертын огытыл.

Белый-шамыч ушым налме кышт имнешке-шамыч ӱмбак окнала гыч лӱяш тӱҥалыныт, нунын ӱмбак ручной гранат-шамычым кышкеныт. Но напрасно толашеныт: Ростов курымеш советский лийын. Сталин йолташ Владимир Ильичлан телеграфироватлен:

„ЛЕНИНЛАН

Южный фронтын штабше гыч. 1920 ий 10-шо январь.

8 январь вашеш йӱдым Буденныйын конница частьше вӱр йоктарен кредалмек Ростов да Нахичеваҥыш пурен. Ростовыш пурымо годым 11.000 пленный-шамычым, 7 танкым, 33 орудийым, 170 пулеметым налме. 8-ше январьыште Ростовын южный окраинласе уремлаште кредалмаш лийын. Трофей-шамычым шотлымаш продолжатлалтеш. СТАЛИН".

Семен Михайлович Буденный.

*)ТРОФЕЙ—Войнаште неприятель деч шупшын налме имущество

БОЕВОЙ ЭПИЗОД-ШАМЫЧ

1920 ий май тылзыште белополяк-шамыч Киевым руалтен налыныт. Партийын Центральный Комитетше юго-западный фронтыш Сталин йолташым колтен. Ленин ден Сталин йолташ-шамыч польский фронтыш Первый Конный армийымат колташ решитленыт.

3 июньышто Буденный юго-западный фронтысо Реввоенсоветын С т а л и н йолташ подписатлыман приказшым налын. Реввоенсовет приказыватлен: „... Армийын главный вийже-шамыч дене противникын фронтшым кӱрлын пураш".

4 июнь кастене Буденный 5 июнь эрдене наступленийым тӱҥалаш назначитлен.

Тудо жапыште польский часть-шамыч пеш сайын вооружатлалтыныт. Мемнан часть-шамычын даже иман кӱртньö воштыр печым пӱчкедашлан вашкӱзат почти лийын огыл.

Эрлан конница атакыш каяш ямде лийын. Ворошилов ден Буденный толыныт.

Командир ден комиссар-шамыч боец-шамычлан польский проволочный заграждений-шамыч деке нангаеныт. Боец-шамыч иман кӱртньö воштырым вашкӱзö дене пӱчкеденыт, ручной гранат дене кӱрыштыныт, шашке дене руэныт да кид дене нумалыныт. Шукын кидышт шуркалалт пытен, ятыр боец-шамыч сусырген, шучко пече воктене киеныт. Тиде лӱддымаш да талылык дене лийын. Нуно каргыме кӱртньö воштырым пуйышт дене пурын кӱрышташ ямде лийыт. Боец-шамычым артиллерий да пулемет дене лӱлтмашат чактарен кертын огытыл. Проволочный заграждениймым кӱрышт пытарыме. Тӱжем дене боец-шамыч имне ӱмбаке шинчын, атакыш кудалыныт.

Конница-шамыч польский окоп-шамыч деке уло вийышт дене кудалын миен, польский пан-шамычым руаш тӱҥалыныт.

Поляк-шамыч чытен кертын огытыл, илен кодшо-шамычше купан чодрашке чакнен куржаш тӱҥалыныт. Тыге польский фронтым кӱрлын пурымо.

Конный армий мемнан тушман-шамычлан Пашазе-кресаньык Йошкар Армийын куатле вийжым да чапшым ончыктен.

1920 ий июльышто йошкар конник-шамыч Сталин йолташлан тыге возыман саблым пуэныт:

„*Конный армий—шкенжын основательжылан, 1-ше эскадрон 19-ше полк 4-ше дивизийын йошкар кавалерист И. В. Сталинлан*".

И. В.

МАРГОСТЕАТРЫН АРТИСТШЕ-ШАМЫЧЛАН ПИОНЕРСКИЙ САЛЮТ

Марийский АССР-ын заслуженный артистше И. Т. Якаев.

Кугу куанымаш

Лу ий жапыште театрын коллективше т в о р ч е с к и кушкын да пеҥгыдемын.

Пеледше социализм элыште искусствылан сылнын пеледашыже да виянгашыже чыла йӧн ыштaлтын. Ме шкенан искусствынам виянгден шогымаште русский калык деч тунемын улына, тунемына да тунем шоган тӱҥалына.

Маргостеатрын 10 ияш юбилейже мыланна, поснак мыланем, пеш кугу йывыртымашым кондыш. Марийский АССР Верховный Совет Президиум мыланем Марийский АССР-ын заслуженный артистше званийым присвоитлен. Тиде пеш кугу честь да мыйын илышыштем путырак кугу пиал. Мый тиде кугу честьым шкемын творческий пашам дене оправдатлем.

И. Якаев,
Марийский АССР-ын заслуженный артистше.

Кӱшычын ӱлык: Марийский Государственный театрын марийский драмын художественный руководительже—Г. И. Иосселиани, марийский драмын режиссерже—С. И. Савельев, Ф. О. Лебедев (марийский драмын артистше), М.П. Казаров (русский драмын артистше), П. Н. Байков (марийский драмын артистше).

Фото М. Чуршуковын.

ИЗИ ГОДСО МЕЧТАМ ШУКТЕНАМ

1920 ийыште мемнан ялышке толын сылне концертым шындышт. Тудо концерт мыланем пеш келшен. Тиддеч вара мыйын сценышке модмо шуаш тӱҥалын.

1925 ийыште Марийский труппын спектаклыжым ужаш пиал лийын. Тунамак ушышкем артист лияшлан шонымаш пурен.

Мый драматический студийыш 1928 ийыште гына тунемаш пуренам. Ик тылзе гыч труппыш переводитленыт. Тиддеч вара эре театрыште пашам ыштем.

Театральный шинчымашым налме деч вара мый шкедекем пеш требовательный лияш тӱҥальым. Рольым чот тунемам. Але марте шуко рольым модынам. Нуно коклаште „Как закалялась сталь" пьесыште—Гоня, „Разбойники" пьесыште— Амалии, „Саликаште"—Марина ден Салика рольшамычым модынам.

П. А. Смирнова,
Маргостеатрын артисткаже,

ОНЧЫКО, У СЕҤЫМАШЫШ

1935 ийыште Йошкар-Оласе театральный техникумым тунем лектым. Техникумын нылымше курсыштыжо тунеммем годымак режиссер Н. Д. Станиславский „Гроза" лӱман пьес гыч Дикий рольым модын ончыкташ пуыш. Тидын дене пырля тудо мыланем кушкаш, образым создаватлаш, тунемаш кугун полшен. Тиддеч вара мый ятыр образ-шамычым создаватлымаште пашам шуко ыштенам.

Мыйын модмаштем кеч могай образат кӧргӧ содержаний дене ышталтеш. Мый рольым чот тунемам. Кызыт мый „Мещане" пьес гыч Нил рольым модаш ямдылалтам. Тидлан лийын шуко книгам лудам.

Мемнан эл—тӱняште эн пиалан эл. Тушто ий еда у талант кушкеш, виянгеш. Мый рвезе актер-шамычлан кушкашышт кӱрылтде полшен шогаш тӱҥалам.

Ф. ЛЕБЕДЕВ,
Маргостеатрын артистше.

Йошкар Оласе Марийский Государственный театр.
Фото С. Чуршуковын.

Марийский АССР-ын заслуженный артисткыже Е. Н. Лебедева.

Актерын пашаже почетан да ответственный

Мемнан — актер - шамычын, пашана кууштылго огыл. Актерлан пашам упорнын ыштaш логалеш.

Пьеса дене пашам ыштыме годым ме шкенан рольнам тунемына велэ огыл, но чыла образ-шамычым, пьесысе еҥ-шамычын характерыштым раш лончылена. А спектаклыш толмеке шкенан илышнам монден, пьесысе еҥ-шамычын характерышт, шонымашышт дене илаш тӱҥалына.

Мемнан пашана ответственный да почетан.

Марийский Государственный театрыште мый ынде кум ий лиеш пашам ыштем. Кум ий жапыште мемнан театрна ятырак кушкын.

Е. Н. Лебедева,
Марийский АССР-ын заслуженный артисткаже.

Кӱшычын ӱлык: Марийский Государственный театрын русский драмын художественный руководительже—Б. С. Володарский, русский драмын режиссерже—В.Т. Славин, марийский драмын артистше- шамыч: Ф. А. Семенов, П. А. Смирнова, Е. Г. Сошникова.

Фото М. Чуршуковын.

МЕМНАН ТЕАТРНА

Т. И. КАВАЛЕРОВ—Марийский АССР Верховный Совет Президиум Председатель

Марий калык революций деч ончыч шке театржым ыштышаш нерген шоненат кертын огыл. Октябрьский революций гына шемер-шамычлан эрыкым да пиалым конден, нунылан шке творчествыштым кушташ кумда корным пуэн.

Мемнан элын социалистический озанлыкше да культуржо кушмо дене пырля марий калыкынат форма дене национальный, содержаний дене социалистический искусствыжо кушкын да пеҥгыдемын шога. Тидын нерген Марийский Государственный театрын кушкын шогымашыже раш ончыкта.

1919 ийыште Йошкар-Олаште Марийский драматический кружок организоватлалтеш. Вашке тудо передвижной драматический театрыш савыралтеш. Первый постановка 1919 ийын ноябрьыште Сенькино ялеш (Йошкар-Ола район) лийын. Тиде жапыште кажне волисполком ден школа пелен гаяк самодеятельный кружок-шамыч ышталтыт. Первый марийский композитор-шамыч—И. С. Палантай (Ключников) ден Я. А. Эшпай лектыт.

Передвижной театр Йошкар Армийын боецше-шамычымат обслуживатлен: Казань олаште фронтыш кайше часть-шамычлан постановка-шамыч шындалтыныт. Тиде театр 1927 ий марте лийын шоген.

Шемер - шамычын культура шотышто йодмашышт кажне ийын кушкын. Изи театр шагал опытан актер-любитель-шамычше дене тиде йодмашым шуктен кертын огыл. Садлан Йошкар-Олаште театрлан лӱмын пӧрт ышталтеш.

1927 ийыште студий почылтын, тушко передвижной театрын актержо-шамыч тунемаш пуреныт. 1929 ийын октябрь тылзыште студий 20 актерым ямдылен луктын. Нуно марийский драматический труппын ядрожо лийыныт. Выпуск деч вара студий Марийский Государственный театрыш савыралтеш.

1931 ийыште Йошкар-Олаште театральный техникум почылтеш. Марийский труппа тиде жапыште кӱрылтде районлашке коштеда, тушто драматический постановка ден концерт-шамычым шындылеш. Марийский Государственный театрын кушмашыжын первый этапше тыгай.

Кокымшо этапын тӱҥалтышыжлан 1935 ийым шотлаш лиеш. Тиде ийын театральный училищын первый выпускшо лийын. Театрышке шуко у актер-шамыч ешаралтыт. Театрым руководитлаш утларак квалифицированный режиссер-шамыч шогалталтыт. Первояк Островскийын марлаш кусарыме „Гроза" пьесыже шындалтын. Варажым Гогольын „Женитьба" пьесыже ончыкталтын. Тиде годым актер-шамыч шкеныштын икмыняр кушмыштым ончыктеныт. Марийский драмын коллективше тыгак Корнейчукын „П л а т о н К р е ч е т" п ь е с ы ж ы м, Н. Островскийын „Как закалялась сталь" пьесыжым, молымат шынден. Тиде жапыштак классический пьеса - шамыч шындалтыныт. Островскийын „Доходное место" ден „Лес" пьеса - шамычым, Гольдонин „Бабьи сплетни" пьесыжым ончыктымо. Утларак кугу сеҥымашым Шиллерын „Разбойники" постановкыжо ыштен, тудо кугу сложность дене ойыртемалт шога.

1938—39 ийлаште театрын оригинальный репертуарышт ышталтыт. С. Николаевын „Салика" пьесыже да молат.

10 ий жапыште марийский драма 30 утла пьесым шынден. Маргостеатрым шемер-шамыч чот йӧратат. Тидын нерген теве тыгай цифрат ойла: 1938—39 ийласе сезонышто Маргостеатр 60 тӱжем зрительым обслуживатлен.

Театрышке художественный руководительлан Г. И. Иосселиани, вараrак режиссерлан Крыжицкийын толмекышт художественность шотышто театр утларак кушкаш тӱҥале. Актер-шамыч коклаште шагал огыл талантливый еҥ-шамыч улыт - И. Т. Якаев, тудлан Марийский АССР-ын заслуженный артистше лӱмым пумо. С. И. Савельев, А. Т. Тихонова, Ф. О. Лебедев, П. А. Смирнова, Е. Г. Сошникова, Ф. А. Семенов, П. Н. Байков, Т. Г. Григорьев да молат.

Маргостеатрын русский драмын коллектившат шке сеҥымашыже-шамыч дене моктанен кертеш. Пытартыш ийлаште зритель сценыште Гогольын „Ревизор"—жым, Максим Горькийын „Васса Железнова" пьесыжым, Арбузовын „Таня"—пьесыжым, Лермонтовын „Маскарад"-шым ужын. Театрын илышыштыже „Павел Греков" постановка кугу событийым ыштен.

Советский искусство-массым коммунистический духеш воспитатлымашын кугу орудийже. Кӱкшӧ художественностян постановкым пуэн, кажне советский айдемым коммунизмым активын строитлаш у качество дене воспитатлыман.

106

Академик В. Р. Вильямс колен

11-ше ноябрьыште Москваш выдающий советский ученый-большевик, СССР Верховный Совет депутат Василий Робертович Вильямс колен.

Тудо почвоведений ден агробиологий областьыште кугу специалист ыле.

Вильямс йолташ шке пашажым общественный илыш дене кылтен шоген. Тудо шке пашажым Родинылан посвятитлен. Великий Советский элын замечательный патриотшо ыле.

В. Р. Вильямс юннат-шамычын пашашт дене пеш интересоватлен, йоча-шамыч дене вашлийын, нунын йодмашыштлан эре вашмутым пуэн. Тудо советский йоча-шамычым йöратен.

Мюнхеныште лийше взрыв

8 ноябрьыште Мюнхен олаште национал—социалистический партийын тошто членже-шамычын торжественный заседанийже лийын. Тиде заседанийыште Гитлерат лийын. Тудо речь дене выступатлен.

Торжество пытымым вучыдеяк, Гитлер йÿдым Берлинышке лектын каен. Тудын каймекыже тунамак заседаний эртарыме помещенийыште взрыв лийын. 7 еҥ колен да 63 еҥ сусырген.

Охранный отряд-шамычын руководительже да Германский полицийын начальникше Гиммлер взрывын кышаже граница вес велке кая манын увертара.

Германский газета-шамыч взрыв организоватлышылан английский тайный полицийым шотлат.

Взрыв ыштымаште полшышо титакан-шамычым кӧ муэш гын, тудлан 500 тÿжем марка награда пуалтеш.

* * *

Германский информационный бюро взрывын подробностьшо нерген увертара. Торжественный заседаний лийме зал ныл лукан кужака форман улмаш. Залын западный пырдыжше покшелне единственный колонна улмаш. Тудо взрыв годым пырдыж дене пырля сÿмырлен. Гитлерын, кажне ийын шке речьшым ойлымо верже—трибуна тиде колонна воктен лийын. Взрыв годым тудын ÿмбак потолок сÿмырлен, тушко кÿртньӧ балка-шамыч волен возыныт. Казыт пÿтынь зал сÿмырлышӧ орам представлятла.

Ленинградский пионер Дворецыште. Шола гыч пурлашке: Шура ШИРОКОВ, Витя РОМАНОВ да Боря САВИЦКИЙ „Комета" самолетын моделье дене знакомитлалтыт.

Мыланна возат

Ынде мемнанат пырдыж газетна лектеш

Мемнан школышто ик классыштат пырдыж газета огеш лек ыле. Ончычак 6-шо „Б" классын пырдыж газетше лекте, нуно шке почешышт моло классымат пырдыж газет лукташ ÿжыч. Варажым вес класслаштат пырдыж газета лекташ тÿҥале. Но мемнан 7-ше „Б" классын пырдыж газетше тунам ыш лек. Ме, ученик-шамыч, пырдыж газета редактор Комаров деч пырдыж газетым лукташ йодна да тиде пашаште тудлан полшаш тÿҥална. Вашке мемнанат „Пионер йÿк" лÿман пырдыж газетна лекте.

Пырдыж газета сай содержанийан, сÿретан лектын. Газетеш М. Гавриловын, Барановын, Румянцеван кечым коден коштмышт нерген возалтын ыле. Ынде нуно тидым тӧрлатеныт, школыш кечым кодыде коштыт. Кызыт мемнан классын посещаемостьшо эре 100 процент лийын шога. Адак пырдыж газетеш йогышо, недисциплинированный-шамычым возен шогат. Пырдыж газета—успеваемостьым да дисциплиным саемдаш полша.

Семенов Васлий.

Ронго район, Руя-Сола НСШ.

Слетым эртарыме

Шукерте огыл, Кужеҥер селаш средний школа ден неполный средний школлаласе ученический комитет председатель да классный организатор-шамычын слетышт эртыш.

Слетыш погынышо-шамыч школлаште ученический организаций-шамычын задачышт нерген докладым колыштыныт. Доклад деч вара прениймыште чылаже 19 еҥ кутырен. Нуно шкеныштын тунеммышт нерген, пашам йӧратымышт нерген куанен кутыреныт.

М. Хорошавин.

Кужеҥер район.

Фотографироватлаш тунемына

Мемнан школышто ятыр фотолюбитель-шамыч улыт. Нунын ятырыштын фотоаппаратышт уло. Ик кечын мемнан 9-ше классыште урок деч вара изирак погынымаш лие. Ме тушто школа директор Федор Афанасьевич Мухин деч фотокружокым организоватлаш йодна. Мемнан йодмыланна тудо келшыш да шкеак кружокым вуйлаташ сӧрыш.

Кызыт арня еда фотолюбитель-шамыч дене занятий эрталтеш. Мыланна Федор Афанасьевич фотоаппаратын частьше-шамыч, проявитель ден фиксажный шӧнчалым растворитлыме нерген, экспозиций да моло нерген раш умылтарыш. Вашке ме фотографироватлаш тунем шуына.

Фотолюбитель-шамыч Демаков Миша, Загайнов Вася, Бусыгин Леонид, молат занятийыште практический пашамат сайын шуктен шогат. **Илян Вачий.**

У-Тор'ял район, Оршинский средний школа, 9-ше „А" класс.

Йÿкын лудам

24 декабрь—местный Советлашке сайлыме кече. Мый тиде пиалан кече марте ачам ден авамлан местный советлашке сайлыме нерген Положенийым умылтарен шукташ тыршем.

Кызыт мый „Марийский АССР-ысе шемер депутат-шамычын районный, городской, сельский ден поселковый Советлашкышт сайлыме нерген Положенийым йÿкын лудам, а ачам ден авам колыштыт.

Мыйын семынак пырля тунемме Прокопий йолташем кочажлан Положенийым лудын умылтара. Тудын кочаже—Росляков Устин 71 ияш гынат, куанен колыштеш.

Росляков Илья.

Коклала НСШ, Шернур район.

Герой-шамычлан памятник

Островно ялеш, Островенский волость, Барановичский уезд, 1919 ийыште шемер-шамычын пашашт верч куд Йошкар армеец колен.

Кресаньык-шамыч славный боец-шамычым огыт мондо. 1935 ийыште польский полиций деч йыштак герой-шамычын шÿгарышкышт тыгай надписян венокым пыштеныт: „Аралыме верч шергакан йолташ-шамычлан. Вашкен сай памятникым шындена." Кресаньык-шамычын мутышт шукталтын. Кызыт нуно борец-шамычлан памятникым шындыме. Тиде памятникым октябрьский пайрем годым почмо.

(„Правда" гыч).

СССР шахматный мастер

Тений июль тылзыште Ростов-на-Дону олаш шахматный мастерыш кандидат-шамычын всесоюзный шахматный турнирышт лийын. Тыште Мара Стольберг чапле сеҥымашым ыштен. Шукерте огыл физический культура да спорт паша дене Всесоюзный комитет тудлан шахмат дене СССР мастер лÿмым присвоитлен.

Биробиджаныссе Совет Пӧрт. (Еврейский Автономный область).

„Спартак"—футбол дене СССР чемпион

Тенийат ÿмасе семынак московский „Спартак" футбольный команда футбол дене СССР первенствылан модмаште СССР чемпион званийым налын. Тиде команда „СССР Кубоклан" модмаштат первый верым налын ыле.

Российын первый кÿртньӧ корныжо

Российыште первый кÿртньӧ корно кодшо курымын 30-шо ийлаштыже Петербург гыч Царский Селош ыштыме улмаш. Кÿртньӧ корным вашке ыштен пытарашлан, Николай I кугыжа пашазе-шамычым ынышт ӧркане манын, нуным чаманаш огыл, чаманыде кыраш приказатлен.

1836 ийыште Петербургский вокзал гыч первый поездым колтеныт. Кок этажан кугу вагон-шамычын кумда теҥгыллаштышт кугу чинан господин-шамыч шинченыт. Кондуктор-шамыч пассажир-шамычлан 5 теҥге акан металлический билетым пуэденыт. Корно пиалан лийже манын, молебеным ыштеныт. Кугыжа шовычым рÿзалтен, вара поезд тарванен.

Первый поездым имне-шамыч шупшыныт. Паровоз тунам лийын огыл: англичан-шамыч паровоз ыштыш пумо заказым сроклан шуктен огытыл.

1837 ийын 11 ноябрьыште гына первый английский паровоз толын. Тудо соптыра улмаш, чот шÿлештылын, тудын чойн тÿнык гычше шем шикш кÿзен.

Паровозын пеш чот мÿгырмыжлан лийын, кугыжа тудын ÿмбалан лыпланцарыше музыкым - органым шындаш кÿштен.

Калык тушто-шамыч

Канде каваште
Кайык чоҥешта,
Шулдыржым шаралтен
Кавам петыра.

Колтен ЗАГАЙНОВА РАИСИЯ, Ронго район, Кужмарий НСШ.

* * *

Нигунам миен от шу,
нигунам ок пыте.

Колтен ТОКПУЛАТОВ ПАКИЙ. Марий-Турек район, Олор НСШ.

Анаграмма

„П" буква дене—
Эм налме вер.
„П"-м „Р" дене вашталтет—
Пионерский лагерь.

Колтен ВЕТИШЕВ ТОЛЯ. Шернур район, Коклала НСШ.

Отв. редактор— И. М. МУЗУРОВ.

Уполн. Марглавлита № А—1019. Йошкар-Ола, Маргосиздатын типографийже.